

Politiek moet niet bang zijn voor de kunst

Jet Bussemaker en John Leerdam

De laatste maanden is de PvdA bezig met het ontwikkelen van een vernieuwde politieke visie op kunst en cultuur. Fractieleden van de PvdA hebben in dat kader stage gelopen bij kunstenaars en kunstinstellingen, fractievoorzitter Wouter Bos en ondergetekenden hebben diverse werkbezoeken afgelegd en gesprekken gevoerd met mensen uit de kunstsector, waarin we steeds vroegen: waar moet de politiek zich minder met kunst bemoeien, en waar juist meer?

Vaak was het antwoord dat de politiek niet bang moet zijn, en zich vooral met cultuur en kunst moet bemoeien, maar dan wel graag op een visionaire manier en niet alleen om geld te verdelen. Kunst en cultuur bemoeien zich immers ook, de laatste tijd nog meer dan vroeger, met de politiek. Het artikel van Lawson verwoordt op dat vlak veel van onze gesprekken.

Lawson wijst er terecht op dat er in Nederland een verhoudingsgewijs ver doorgevoerde scheiding tussen kunst en politiek bestaat. Dat is op zich prima; immers, kunsten floreren bij een grote vrijheid voor de kunstenaar. Maar de scheiding schiet haar doel voorbij. Het zogeheten Thorbecke-adagium is ontstaan als middel om de autonomie van de kunstenaar te waarborgen, maar lijkt te leiden tot angst bij de politiek om een visie over cultuur te ontwikkelen; daaruit volgt dat we de kunst te veel in zichzelf hebben opgesloten en te onbelangrijk hebben gemaakt.

Eerlijk gezegd maken we ons minder zorgen over de uitspraak van Lawson dat we de kunst te veel in zichzelf hebben opgesloten en haar politieke relevantie hebben ontnomen, door de politiek – op overigens goede gronden – uit de kunst te bannen. Dat *was* ongetwijfeld waar. Maar juist de laatste tijd zien we een explosie van politiek engagement van kunstenaars, variërend van toneelstukken over de Paarse kabinetten, over het D66-congres en over de positie van allochtone vrouwen (*De gesluierde monologen*) tot *Live8*. Meer zorgen maken we ons over de bemoeienis van de politiek met de kunst.

De PvdA gelooft in het belang van kunst. Kunst brengt mensen samen, zet ze aan het denken en heeft een onschatbare waarde voor de kwaliteit van het leven en de samenleving. Cultuur en kunst hebben een waarde in zich, omdat ze troost en inspiratie kunnen geven, omdat ze ons leren dingen mooi te vinden, en schoonheid voortbrengen. Maar kunst en cultuur hebben ook een maatschappelijke waarde, omdat ze de samenleving een spiegel voor kunnen houden, verwarring kunnen zaaien over hetgeen men als vanzelfsprekend aanneemt, en kunnen laten zien dat een verhaal vaak meer lagen heeft en niet eendimensio-

Jet Bussemaker en
John Leerdam zijn Tweede-
Kamerlid voor de Partij van de
Arbeid

naal is. In die zin is het inderdaad jammer dat de Raad voor Cultuur geen advies over een heikel thema als de culturele identiteit heeft uitgebracht. Op aandringen van de PvdA zal dat cultuuraspect overigens wel in de verdere discussie over de canon worden meegenomen.

Onze stelling hier is dat de kunst zich niet alleen met de politiek moet bemoeien, maar de politiek ook met de kunst. We moeten een visie durven hebben, en benadrukken wat het belang van kunst is. Dat betekent geen pleidooi voor herstel van het paternalistische ideaal van volksverheffing, maar wel een aanzet voor maatschappelijk debat over de waarde van kunst. Juist in deze roerige tijden, waarin mensen op zoek zijn naar dingen die ons samen kunnen brengen en naar identiteit, hebben we kunst en cultuur nodig. Kunst en cultuur kunnen een enorme rol spelen in het creëren van cohesie. Zij kunnen betekenis geven aan zowel *bonding* – het vormgeven aan identiteit – als *bridging* – het leggen van verbindingen tussen verschillende groepen, tradities en ideeën. Voorwaarde is wel dat er sprake is van brede toegankelijkheid. We kunnen ons dan ook vinden in Lawsons pleidooi voor een maatschappelijk debat per cultuursector elke zoveel tijd, waarin men zich afvraagt, aan de hand van de visie van de overheid, wat die sector meegeeft aan de maatschappij.

Lawson geeft terecht aan dat beleidstechnisch gezien het systeem van subsidieverdeling steeds perfecter is geworden. De top-down structuur van dit systeem heeft ervoor gezorgd dat kunstenaars schrijven naar de mond van de staatssecretaris en de vierjaarlijkse nota. De PvdA streeft ernaar dat kunstenaars zich weer toe kunnen leggen op datgene waar zij het beste in zijn: het maken van goede kunst. Beoordeeld door gerenommeerde vakgenoten die kunnen inschatten of een kunstwerk voldoet aan de eisen van vakmanschap en de rol van kunst in de maatschappij, zoals die in de visie van de

politiek tot uiting moet komen. Een heldere visie van de politiek, waarin het belang van de kunsten in de maatschappij wordt benadrukt, kan de kunstwereld ook de beschamende vierjaarlijkse subsidiedans en defensieve houding besparen.

Waarom zou in de kunstwereld niet kunnen wat in de wetenschap wel kan: een kritische beoordeling van voorstellen op basis van aansluiting bij bepaalde programma's én op basis van kwalitatieve criteria over het voorstel, zonder inmenging van de politiek over afzonderlijke voorstellen? De politiek bemoeit zich in zo'n geval namelijk wel met de grote lijnen, maar niet met de afzonderlijke voorstellen.

De PvdA juicht toe dat steeds meer kunstenaars en instellingen zich bezighouden met de grote veranderingen en onzekerheden in onze samenleving. 'Kunst is geen zaak voor de politiek. Dat moge zo zijn maar dat betekent niet dat politiek geen zaak voor de kunst is.' Met dit citaat van Thorbecke eindigt Lawson zijn betoog. Bij het laatste sluiten wij ons graag aan. Sterker nog: we zien juist graag dat de kunst zich expliciet bemoeit met de politiek, daar wordt de politiek alleen maar beter van. Maar wordt de kunst ook altijd beter van politieke bemoeienis? Als politieke sturing zich vooral richt op subsidietoekenning van afzonderlijke groepen en kunstenaars, dan kan ze het beter laten. Maar als de politiek zich meer uit zou durven spreken over de waarde van kunst in zichzelf en voor de samenleving, over richtinggevende vragen voor de ontwikkeling van kunst en cultuur voor de toekomst, dan zou dat wel eens winst kunnen zijn.